

ATLETIK GIMNASTIKA MASHG‘ULOTLARINI TASHKIL ETISHDA NAZORAT STANDARTLARI TAVSIFI

**Turg‘unbojev Mansurbek Mamarafiqovich
Andijon davlat universiteti**

Kirish. Atletik gimnastika sog‘liqni saqlash va rivojlanish yo‘nalishiga ega bo‘lib, kuch-mashqlarni turli - tuman jismoniy tayyorgarlik, Garmonik rivojlanish va umuman salomatlikni mustahkamlash bilan birlashtiradi. Kuch yo‘nalishi gimnastikasi talabaning shaxsiyatini rivojlantirish vektori bo‘lib hisoblanadi, chunki u yosh qizlar va qizlarning jismoniy va intellektual rivojlanishining keng spektrini, ularning maqsadga muvofiqligini, belgilangan maqsadlarga erishish qobiliyatini, umumiy madaniy va kommunikativ qadriyatlarni rivojlantirishni ta‘minlaydi, bu esa, shubhasiz, ta‘lim jarayonida muhim ahamiyatga ega. Atletik gimnastika bo‘yicha ko‘plab ilmiy tadqiqotlar uning sog‘lomlashtirish samaradorligini tasdiqlaydi [3,5].

Atletik gimnastikasi mashqlarining ta‘siri umumiy xarakterga va mahalliy (mushak guruhiga, mushaklar va skeletlar tizimiga) ta‘sir qilishi mumkin. Shunday qilib, atletik gimnastika yo‘nalishi mashqlari jismoniy madaniyat va sog‘lom turmush tarzi ajralmas qismi bo‘lgan, har tomonlama rivojlangan va jismonan tayyorlangan shaxsni shakllantirishga yordam beradi. Og‘irliklar bilan mashq qilish tananing aerob va anaerobik qobiliyatini oshiradi, katta miqdordagi zaxira kapillyarlarni ochib beradi, ko‘krak qafasining aylanasi, o‘pkaning tiriklik sig‘imi, dinamometriya ko‘rsatkichlari (qo‘lning kuchi) va jismoniy sifatlarning sezilarli rivojlanishiga, yog‘ miqdorini kamaytirishga va mushaklarning tarkibiy qismlarini ko‘paytirishga yordam beradi.

Yaxshi jismoniy shaklda bo‘lish va jismoniy tayyorgarlikni rivojlantirish, boshqa tomondan esa, qizlar va yoshlar uchun sport zalida keng tarqalgan - renderlangan mashg‘ulotlarning etarli emasligi, maxsus tibbiy guruhlariga ega bo‘lgan talabalar uchun, shuningdek, umumiy jismoniy tayyorgarlikni rivojlantiradigan dasturlar, jismoniy tarbiya bilan muntazam shug‘ullanishga qiziqtirish demakdir[4,5].

Universitetda fitnes mashg‘ulotlari zamonaviy mutaxassisning shaxsiy va professional madaniyatini shakllantirish jarayonining tarkibiy qismlaridan biri bo‘lib, gumanitar ta‘lim tizimi talablaridandir.

Tadqiqot maqsadi: Atletik gimnastika mashg‘ulotlarida mushak guruhlarining og‘irligi va qarshiligi bilan mashqlarni qo‘llash orqali keng qamrovli jismoniy rivojlanish va sog‘lomlashtirishga erishish.

Tadqiqot materiallari va uslublari:

Jismoniy tarbiyaning vazifalaridan biri jismoniy fazilatlarini rivojlantirish va talabalarning jismoniy tayyorgarligini oshirishdir. Shunday qilib, jismoniy tayyorgarlik jismoniy fazilatlarini (muskullarning chidamliligi, kuch, tezlik, moslashuvchanlik, muvofiqlashtirish), ko‘nikma va qobiliyatlarni rivojlantirish, yurak— qon tomir tizimining jismoniy yuk, muskul va yog‘ to‘qimalarining nisbati. Jismoniy tayyorgarlik-bu jismoniy tayyorgarlikning natijasi, kasbiy yoki sport faoliyatini rivojlantirish yoki amalga oshirish uchun zarur bo‘lgan vosita harakatlarini amalga oshirishdagi vositadir [4,5].

O‘smirlar uchun:

- **turnikda tortilish, marta;**

- **brusyaga tayanib qo’llarni bukib yozish, marta;**
- **mokisimon yugurish 4x 10 m, vaqt;**
- **qo’llarga tayanib qo’llarni bukib yozish , marta;**
- **o’tirgan holatda 30 sekund mobaynida sakrash, marta;**

Qizlar uchun:

- mokisimon yugurish 4x 10 m, vaqt;
- qoringa yotgan xolda gavdani bukib yozish (gipereks tenziya), marta;
- 30 sekund mobaynida o’tirib turish, marta;
- qo’llarga tayanib qo’llarni bukib yozish , marta;
- chalqancha yotgan xolda gavdani bukib yozish (ppecc), marta).

Turnikda tortilish. Dastlabki holat turnik to’sini ustidan ushlab osilish, qo’llarni bukib tortish (iyak turnik to’sining yuqorisigacha); qo’llarni yozib, dastlabki xolatga tushish. Osilish xolati aniqlanadi. Oyoqlarning sezilarsiz bukib va yozishga ruxsat beriladi, tananing to’g’ri holatdan orqaga engil tashlashga ruxsat beriladi.

Brusyaga tayanib qo’llarni bukib yozish. Dastlabki holat bruslarga tayanish, qo’llarni bukib, tayanish xolatiga tushish (nafas olinadi); qo’llarni yozib, tayanish holatiga chiqib (nafas chiqariladi). Tayanishning pozitsiyasi nuqtasi qo’llar pastga tushganda tirsak bo’g’inlari 90° burchakkacha bukiladi. Oyoqlarning sezilarsiz bukib va yozishga ruxsat beriladi. Siltanish xarakatlarni bajarish taqiqlanadi.

Mokisimon yugurish 4x 10 m tekis maydonda baland startdan amalga oshiriladi – belgilangan boshlang’ich chiziqlar va burilish chiziqlar bilan boshlanadi. Boshlang’ich va burilish chizig’ining kengligi 10 m oralig’iga kiradi, "boshlash" buyrug’i bilan boshlang’ich joyga borib, bir oyoqni boshlang’ich chizig’iga yaqinlashtiriladi, ikkinchisi esa yarim qadam orqaga burilib, "diqqat" buyrug’i bilan tananing og’irligini oldingi oyoqqa o’tkaziladi (tos va bosh biroz oldinga egiladi— qo’llar tirsaklarga bukiladi).

Qo’llarga tayanib qo’llarni bukib yozish. Dastlabki xolat qo’llarga tayanib yotish, toslar tekis, qo’llarni tirsagi bo’g’inlarini 90° burchakka bukish (nafas chiqariladi), qo’llarni yozib dastlabki xolatga qaytish bilan (nafas olish) o’rnini egallaydi.

30 sekund mobaynida o’tirib turish. Qizlar dastlabki xolatda oyoqlarga tik turib oyoq uchlari ozgina yonga burilgan xolatda bo’ladi. Tizzalar va oyoq uchlari qat’iy bir yo’nalishga to’g’rilanadi, bu tizza bo’g’inlariga ortiqcha nagruzka tushishidan saqlaydi.

O’tirgan holatda 30 sekund mobaynida sakrash. Dastlabki xolat oyoq kaftlariga to’liq o’tirib qo’l barmoqlariga tayaniladi. "boshlash" buyrug’i bilan yuqoriga sakrab chiqib qo’l kaftlarni boshning ustida bir biriga tekkizing, oyoq barmoqlari erdan butunlay ajralib turadi, tizzalar to’liq to’g’rilanib, keyin dastlabki xolatga qaytadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Мирзиёев Ш.М. Миллий тараққиёт йўлимизни қатъият билан давом эттириб, янги босқичга кўтарамиз. 1-жилд. Тошкент: Ўзбекистон, 2017. – Б.591.
2. Шутова Н., Везеницин О. В., Выприков Д. В., Крылова Г. С., Бодров И. М., Кокорев Д.А., Буров А.Г. Атлетическая гимнастика в физическом воспитании студентов/ учебное пособие / Москва ФГБОУ ВО «РЭУ им. Ф. В. Плеханова», 2016. 108 с.
3. Валихонов У. Ш. Атлетик гимнастика // Андижон 2006, Б.6-32.
4. Воробьев А. Анатомия силы. М. 1990.- С. 152
5. Григорьев В. И., Давиденко Д. Н., Малинина С. В. Фитнес— культура студентов: теория и практика : учебное пособие. — СПб.: Изд-во СПбГУЭФ, 2010.